

Tato práce se zabývá povinností loajality společníka v obchodní společnosti, tedy jednou z povinností, která stojí v českém právu doposud spíše na okraji zájmu právní teorie i praxe. Pro porozumění této problematice je v úvodu nutný jistý historický a teoretický exkurz, který vymezuje co ona povinnost loajality vlastně je, kde se vzala a z čeho se dovozuje. Její historický vývoj je dokumentován na konkrétní judikatuře, především pak americké a britské, která s touto povinností pracuje již od roku 1726. Zmíněny jsou též odlišnosti „běžných“ obchodních závazkových vztahů od vztahů fiduciárních, které čtenáři objasní účel za nímž tato specifická kategorie vznikla.

Následuje výběr klíčových judikátů od první poloviny osmnáctého století do první poloviny století dvacátého, kdy jsou za pomoci citací dokresleny vývojové tendence fiduciárních povinností, především pak postupné prosazení aplikace povinnosti loajality v oblasti práva obchodních společností. Práce se následně zabývá postavením povinnosti loajality v rámci kategorie fiduciárních povinností, dále pak vztahu k povinnosti péče, jež je demonstrován na několika teoretických konceptech různých autorů. Popsán je historicky první, tzv. klasický model povinnosti péče a povinnosti loajality, následují koncepce vyčleňující více samostatných povinností nebo naopak kumulující všechny pod jednu povinnost obecnou. V neposlední řadě je krátce představeno dělení fiduciárních povinností v oblasti korporátního práva z dílny prof. Juliana Velasca, které se snaží vzít v potaz komplikovanost dnešních obchodních vztahů, na než se snaží adekvátně reagovat.

Šestá kapitola se zabývá oddělením povinnosti loajality od povinnosti péče, je naznačeno řešení, které autor považuje za teoreticky nejčistší a nejvhodnější a doloženo řadou argumentů ve prospěch této koncepce. Dále jsou rozebrány modely odlišné a nastíněna jejich hlavní teoretická východiska.

Následuje judikatura povinnosti loajality v delawarském právu obchodních společností od roku 1939 do současnosti. Právo státu Delaware bylo vybráno záměrně jako určitý inspirační zdroj korporátního práva nejen ve Spojených státech, ale i v Evropě. Na stěžejních judikátech, které ovlivnily teoretické pojetí konceptu povinnosti loajality v právu obchodních společností a určily směr aplikace po několik následujících let či dokonce desetiletí, je dokreslen vývoj této povinnosti v průběhu času. Na tuto kapitolu navazuje krátké pojednání o zájmu společnosti a koncepcích jeho stanovení. Návaznost na povinnost loajality je dána především judikaturním i teoretickým navázáním povinnosti loajality na zájem společnosti.

Druhý velký oddíl práce je věnován povinnosti loajality v českém obchodním právu. Vzhledem k značně limitovanému počtu literatury i judikatury v dané oblasti se autor pokouší nastínit vlastní řešení, respektive modifikovat poznatky americké teorie a praxe na české podmínky práva obchodních společností.

První kapitola tohoto oddílu se věnuje současnému legislativnímu a teoretickému zakotvení povinnosti loajality v českém právu. Rozebrány jsou především jednotlivé aspekty povinnosti loajality provedené v obchodním zákoníku, stejně tak provedení povinnosti péče řádného hospodáře v platném českém právu. V návaznosti na oddělení povinnosti loajality od povinnosti péče je stanoven tento dualismus i v právu českém. Prostor je dán i názorům opačným, které naopak povinnost loajality podřazují pod povinnost péče řádného hospodáře nebo ji dovozují z obecných ustanovení obchodního zákoníku k obchodním společnostem.

Následuje zevrubný pohled na judikaturu Nejvyššího soudu České republiky v oblasti povinnosti loajality s důrazem na teoretické zakotvení této povinnosti a jejího postupného vývoje skrze rozsudky. Autor se poměrně kriticky vyjadřuje k některým rozhodnutím, především pak teoretickému zdůvodnění této povinnosti, vhodnosti aplikace na jednotlivé konkrétní kauzy a závěry z toho soudem vyvozené.

Pozornost je zaměřena i na návrh nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích, především na části věnující se oblasti corporate governance. Autor vychází jak ze znění návrhu aktualizovaného v květnu 2011, tak z navrhovaných důvodových zpráv k oběma zákonům. Kriticky je pojednáno teoretické sloučení povinnosti loajality a povinnosti péče řádného hospodáře. Naopak kladně hodnotí oddělení jednotlivých aspektů obou povinností v samotném textu návrhu zákona, které samo o sobě nasvědčuje vhodnosti oddělení těchto dvou kategorií. Pro takové tvrzení jsou podány věcné argumenty s odkazem na judikaturu uvedenou v předchozích částech práce.

Poslední část druhého oddílu je věnována diferenciaci povinnosti loajality podle typu společnosti. Vzhledem k absenci jakéhokoli teoretického zakotvení v českém právu se autor snaží nastínit několik principů, kterými by se měla ubírat budoucí teorie i praxe. Polemikou s článkem jednoho z renomovaných advokátů dokresluje situace, kde by povinnost loajality měla mít svůj prostor a kde by se měla stát oním korektivem řešícím situace na něž pouhé znění zákona nepamatuje ani pamatovat nemůže. Autor zdůrazňuje, že v moderním právu budou vždy existovat situace, vyplývající z čím dál větší složitosti společenských vztahů, které budou pro zákonná ustanovení obtížně uchopitelné a zachytitelné. Právě na takové situace je aplikace povinnosti loajality potažmo dalších fiduciárních povinností v právu obchodních společností vhodná. Je třeba si uvědomit, že se nenacházíme v oblasti čistě právní, nýbrž oblasti na pomezí práva, ekonomie a sociologie, čemuž je potřeba přizpůsobit vnímání dané problematiky.

Závěr pak pomocí argumentů de lege ferenda nastiňuje směr, kterým se české právo má vydat v oblasti povinnosti loajality a argumentuje ve prospěch oddělení loajality a péče.

Klíčová slova: fiduciární povinnosti, povinnost loajality, povinnost péče řádného hospodáře, pravidlo podnikatelského uvážení